

Републички завод
за заштиту
културно-
историјског и
природног наслеђа
Републике Српске,
Бања Лука

Европски центар за мир и развој Универзитет за мир
Уједињених нација

Град
Бања Лука

Министарство
за културу и
медије
Републике
Србије

КУЛТУРНИ ПЕЈЗАЖ - САВРЕМЕНИ ПРИСТУП ЗАШТИТИ КУЛТУРНОГ И ПРИРОДНОГ НАСЉЕЂА НА БАЛКАНУ (Бања Лука, 30. октобар – 1. новембар 2006. године)

Организатори уједно и главни иницијатори Конференције су: Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, Бања Лука и Европски центар за мир и развој Универзитета за мир Уједињених нација, Београд, а покровитељи: Министарство културе и медија Републике Србије, Министарство просвјете и културе Републике Српске (БиХ) и Град Бања Лука.

Основна тема Конференције

Сажето, тема Конференције гласи: Културни предидо – савремени приступ. Учесници Конференције требали су да својим рефератима и дискусијама допринесу:

(1) планирању мјера културне политике и стратегије одрживог развоја у културном смислу, полазећи од датог стања просторне, културно-историјске и природне баштине, а исто тако, и

(2) идентификацији и дефинисању елемената културне политике, у првом реду, у погледу заштите културних, културно-историјских предјела и управљању заштићеним природним зонама, у којима треба да буде остварен уравнотежен, односно одржив развој.

Закључци Конференције су, стога усмјерени ка интеграцији културне политике и менаџмента у планирању заштите културно-историјског, природног и духовног наслеђа у склопу развоја градских и сеоских средина, што скупа треба квалитетно да унаприједи управљање историјским местима и културним предјелима.

Концепт и циљ

Интегративна заштита као мултидисциплинаран приступ у третирању предјела и споменичког наслеђа у њему, намеће низ проблема, са којима се локална и регионална управа, заштитари, урбанисти, и други веома често сусрећу. Допринос у рјешавању те

проблематике, као и одговоре на многа питања, могу дати стручњаци из различитих научних установа, са факултета, завода за заштиту споменика и природе, локалне и регионалне управе и многи други на основу својих практичних и научних искустава. Проширивања теоретских и практичних знања из области интегративне заштите о којој је ријеч допринијело би:

- уобличавању појма културног предјела у циљу његовог укључивања у нормативно-правне документе и културну политику;
- формирању упитника о стању и могућностима културно-природних целина, као основе за базу података при изради просторних планова, регулационих планова, валоризационих основа, менаџменту планова, стратегија, научних студија, туристичког и промотивних материјала итд.;
- развоју правне регулативе (од европске ка локалној пракси);
- дефинисање мреже актера који треба да сарађују (на локалном, националном, регионалном и европском нивоу) на остваривању заштите и креативног развоја културних предјела од историјског, естетског и еколошког значаја;
- формирање листе експерата, институција управе на локалном и регионалном нивоу, научних института, завода, универзитета, факултета, институција културе, туристичких и невладиних организација и др.;
- нужност стварања стратегије развоја, културне политике, планирања и менаџмента у циљу одрживог развоја територије;
- јачање процеса локалног развоја базираног на вредновању културног и природног наслеђа кроз образовање путем предавања, семинара, радионица, специјализација итд.;
- легитимитет у области коју третира културни предео (дивља градња, недозвољена сјеча шума, нелегитимне концесије на део културног предјела итд.).

У најширем смислу, стратегија одрживог развоја територије са културном, историјском и природном баштином укључује:

- **јавне и приватне актере;**
- **људске, пејзажне и културне ресурсе;**
- **активности и инфраструктуру која постоји на територији.**

Конференцијом је председавала група истакнутих међународних експерата који су уједно били и модератори по појединим тематским целинама.

Реализовани програм Конферебције:

Поздравна реч:

Антон Касиповић

Министар просвјете и културе Републике Српске

Х.Е. Проф. др. Такехиро Того

Председник Академског Савета ЕЦПД

Проф. др. Јасмин Комић

Заменик градоначелника Бања Луке

Светлана Шилеговић

Директор Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске

др. Цхристин Самандари-Хаким

"Communauté Internationale Bahaie", Париз, Француска

Негослав П. Остојић

Извршни директор ЕЦПД Универзитета за мир Уједињених нација, Београд

Проф. др. Јеффриу Леветт,

Национални институт за здравствену заштиту, Атина, Грчка

Програм:

Проф. др. Увес Р. Недељковић

Професор ЕЦПД Универзитета за мир Уједињених нација, Београд

Трагови културе у пејзажу – поруке спрега човека и природе

Проф. др. Алфонсо Оједа

Професор Универзитета у Мадриду, Шпанија

Културна сарадња у Европској унији

мр. Мелита Рогелъ

ЕЦПД Канцеларија, Брисел

Извештаји о стању животне средине који приказују културну различитост

Ленка Молек

Републички подсекретар за културу Словеније, Љубљана

Методологија за заштиту наслеђа током конструкције националне инфраструктуре – случај Словеније

Проф. др. Јелена Вилус

Директор правних студија ЕЦПД, Београд

Правни аспекти заштите и промета културних добара

др Марина Сцхнеидер

УНИДРОИТ, Рим

Конвенција '95 о украденима и противправно извезеним културним добрима

Нурудин Пушило

Федерални завод за заштиту споменика културе БиХ

Непостојање културног наслеђа у нашем образовању

Проф др Верн Редекон

Професор, Сант Паул Универзитет, Отава, Канада

Земља и индентитет: место конфликта и помирења

Никола Шатовић	Саветник, Министарство културе Републике Србије, Београд
Оливера Марковић	Саветник, Министарство културе Републике Србије, Београд
Проф. др. Лидија Амићић	Директор Завода за заштиту природе Србије, Београд, Република Србија
Слађана Красуља,	Завод за заштиту природе, Београд, Република Србија
Зоран Ђорђевић	Начелник одељења, Завод за заштиту природе Србије, Београд, Република Србија <i>Културни пејзаж у склопу заштите природе Србије</i>
др. Јосип Корошец	Завод за заштиту споменика културе Словеније, Љубљана, Словенија <i>Концепт истраживања баштине Планинског поља; пример комплексног очувања заштићеног подручја</i>
Проф. др. Марија Максин-Мићић	Професор Универзитета „Сингидунум” у Београду, Република Србија <i>Предео у пракси просторног планирања у Србији</i>
Проф. др. Миленко Станковић	Декан Архитектонског факултета Бања Лука, <i>Концепт и визија наслеђа у хармонији са природом. Савремени приступ заштити наслеђа на Балкану</i>
Доц. др. Слађана Петронић	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, Бања Лука, Република Српска <i>Повезаност природних и културно-историјских вредности са туризмом на Јахорини</i>
Бранко Маравић	ЕЦПД, Регионална канцеларија, Сомбор <i>Реконструкција урбаних објеката у старим градским језгрима и њен утицај на споменике културе у Војводини</i>
мр. Милица Котур	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, Бања Лука, Република Српска <i>Манастир Завала – фреско сликарство и његова проблематика у оквиру културне целине</i>
Јелена Кадић	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, Бања Лука, Република Српска
Љубица Срдић	- // -
Горан Калинић	- // -
Снежана Глигорић	- // -
Јелена Савић	- // -
	<i>Културни пејзаж Шипово</i>

Проф. др. Аника Сковран	Професор ЕЦПД Универзитета за мир Уједињених нација, Београд <i>Извесна искуства у савременом приступу заштити културног и природног наслеђа на Балкану</i>
Невена Дебљовић-Ристић	Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, Република Србија <i>Српски средњовековни манастири – места стапања културе и предела</i>
Марица Живановић	Директор Музеја на отвореном „Каленић” <i>Музеј на отвореном Каленић – пример одрживог модела заштите и ревитализације културног и природног наслеђа (резултати, проблеми и искуства)</i>
Славица Вујовић Мирјана Ђекић	Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад, Република Србија <i>Развојни пројекат интегративне заштите наслеђа "Векови Бача 2006-2010" као пример примене савременог приступа заштити културног и природног наслеђа</i>
Мр. Бранка Шекарић	Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, Република Србија <i>Концепт културног пејзажа у контексту очувања културног и природног наслеђа</i>
Гордана Митровић	Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, Република Србија <i>Пилот пројекат истраживања, заштите и уређења предела и културног и природног наслеђа Бање Ковиљаче</i>
Роберт Стергар	Федерални завод за заштиту споменика културе БиХ <i>Интегрисана заштита старог града Врандука</i>
Проф. Звонимир Зековић	Београд, Србија <i>Виминациум, археолошки локалитет код Костоца, Пећине-гроб са фрескама бр Г 2624 - један конзерваторски приступ</i>
Силвана Хаци-Ђокић	Министарство културе Републике Србије, <i>Јарусалимске иконе у контексту приказивања предела</i>
Милијана Окиљ	Републички завод за заштиту културно- историјског и природног наслеђа, Бања Лука <i>Манастир Завала – архитектонска санација</i>
Проф. Тина Вик	Културно наслеђе без граница (ЦХWB), Шведска <i>Манастир Завала са пећином Ветреницом</i>

Прва регионална конференција о интегративној заштити под називом: *КУЛТУРНИ ПЕЈЗАЖ - САВРЕМЕНИ ПРИСТУП ЗАШТИТИ КУЛТУРНОГ И ПРИРОДНОГ НАСЉЕЂА НА БАЛКАНУ*, одржана у Бањој Луци од 30. октобар – 1. новембар 2006. године, на основу презентованих излагања и дискусија, доноси:

ЗАКЉУЧКЕ И ПРЕПОРУКЕ

I

- **идентификација и дефинисање елемената** културне политике, у првом реду, у погледу заштите културно-историјских предела и управљања заштићеним природним зонама, у којима треба да буде остварен уравнотежен, односно одржив развој;
- **нужност стварања стратегије развоја**, културне политике, планирања и менаџмента у циљу одрживог развоја региона;
- **примена појма културног предела** његовим укључивањем у нормативно-правне документе и културну политику у складу са међународним конвенцијама и препорукама;
- **планирање** мера културне политике и **стратегије одрживог развоја** у културном смислу, полазећи од датог стања просторне, културно-историјске и природне баштине;
- **интеграција** културне политике и менаџмента у планирању заштите културно-историјског, природног и духовног наслеђа у склопу развоја градских и сеоских средина, што скупа треба квалитетно да унапреди управљање историјским местима и културним пределима;
- **стратегија и смернице** у очувању културног предела (спречавање дивље градње, недозвољена сеча шума, нелегитимне концесије на део културног предела итд.);
- **формирању упитника** о стању и могућностима развоја културно-природних целина, као основе за базу података при изради просторних планова, регулационих планова, валоризационих основа, менаџменту планова, стратегија, научних студија, туристичког и промотивних материјала итд.;
- **дефинисање мреже актера**: институција управе на локалном и регионалном нивоу, које треба да сарађују (на локалном, националном, регионалном и европском нивоу) на остваривању заштите и креативног развоја културних предела од историјског, естетског и еколошког значаја;
- **формирање листе експерата и референтних институција** (научних института, завода, универзитета, факултета, институција културе, туристичких и невладиних организација и др.);
- **јачање процеса локалног развоја** базираног на вредновању културног и природног наслеђа кроз образовање путем предавања, семинара, радионица, специјализација итд.;

II

- да се установи континуитет рада Конференције са скупом једном годишње;
- да седиште Конференције буде Бања Лука, и да јој назив буде Бањалучка конференција;
- да се формира Научни одбор Конференције у сталном заседању;
- Конференција треба да послужи као једно саветодавно тело владама, министарствима, регионалним и локалним властима. У том циљу Европски центар за мир и развој Универзитета за мир основаног од Уједињених нација у сарадњи и уз подршку УНИДРОИТ и других међународних организација размотриће могућности формирања једне **Међународне експертске групе**, која ће разматрати проблеме од највеће важности не само за Балканске земље, него ће истовремено помагати Међународној заједници у њеним напорима на том плану.

III

Пут којим Балкан мора да иде ка смањењу неједнакости развојем и да стреми ка толеранцији и помирењу је тежак пут. Међутим, он може да буде лакши сагледавањем узрока разарања његовог наслеђа и промовисања његове културе, историјске и природне баштине као заједничког европског друштвеног капитала и европског идентитета. То треба да буде популарисано у корист свих, истражено од стране регионалних и међународних експерата и представљено свету на праве начине ради промовисања балканског идентитета као колевке европске цивилизације. То је начин на који регион може да исприча своју причу, прожме различите токове савести и паралелне реалности које он представља и свету пружи један узбудљив и привлачан Балкан. Верујем да је ово један од начина да се помогне промени спољне слике региона.

Н.Е. Prof. Dr. Takehiro Togo, Председник Академског Савета ECPD (Јапан),

Prof. Dr. Jeffrey Levett, Председник Извршног Борда ECPD (Грчка).